

Att tänka på först i nycklingskursen!

- Vi bör känna till namnen på växternas olika delar, och förstå hur just "vår" planta är uppbyggd.
- Vi bör förstå vad som är en enskild blomma respektive en samling av många ganska små blommor.
- Vi måste ha klart för oss begreppen familj, släkte och art.

Växtens olika delar

- Titta i första hand i Svensk Fältflora s. 306 – 310
- Bland det allra viktigaste:
 - Bladens placering på stammen; strödda, motsatta, korsvis motsatta, kransställda.
 - Bladskivans form – om det rör sig om enkla blad. Även vad om menas med parflikiga respektive handflikiga blad.
 - Sammansatta blad – parbladiga eller fingrade.
 - Bladets kant – särskilt om den är helbräddad eller på något sätt sågad osv.
 - Bladens ledningsvävnad – ”nervatur”. Särskilt parallellnerviga, fjädernerviga eller handnerviga blad.
 - Om det finns stipler eller inte
 - Hyllet; kronblad och/eller foderblad. Om hyllet i förhållande till fruktämnet är undersittande, kring sittande eller översittande.
 - Blomställningen – ge särskilt akt på klase, flock och tvåsidigt knippe.

Enskild blomma eller tät samling

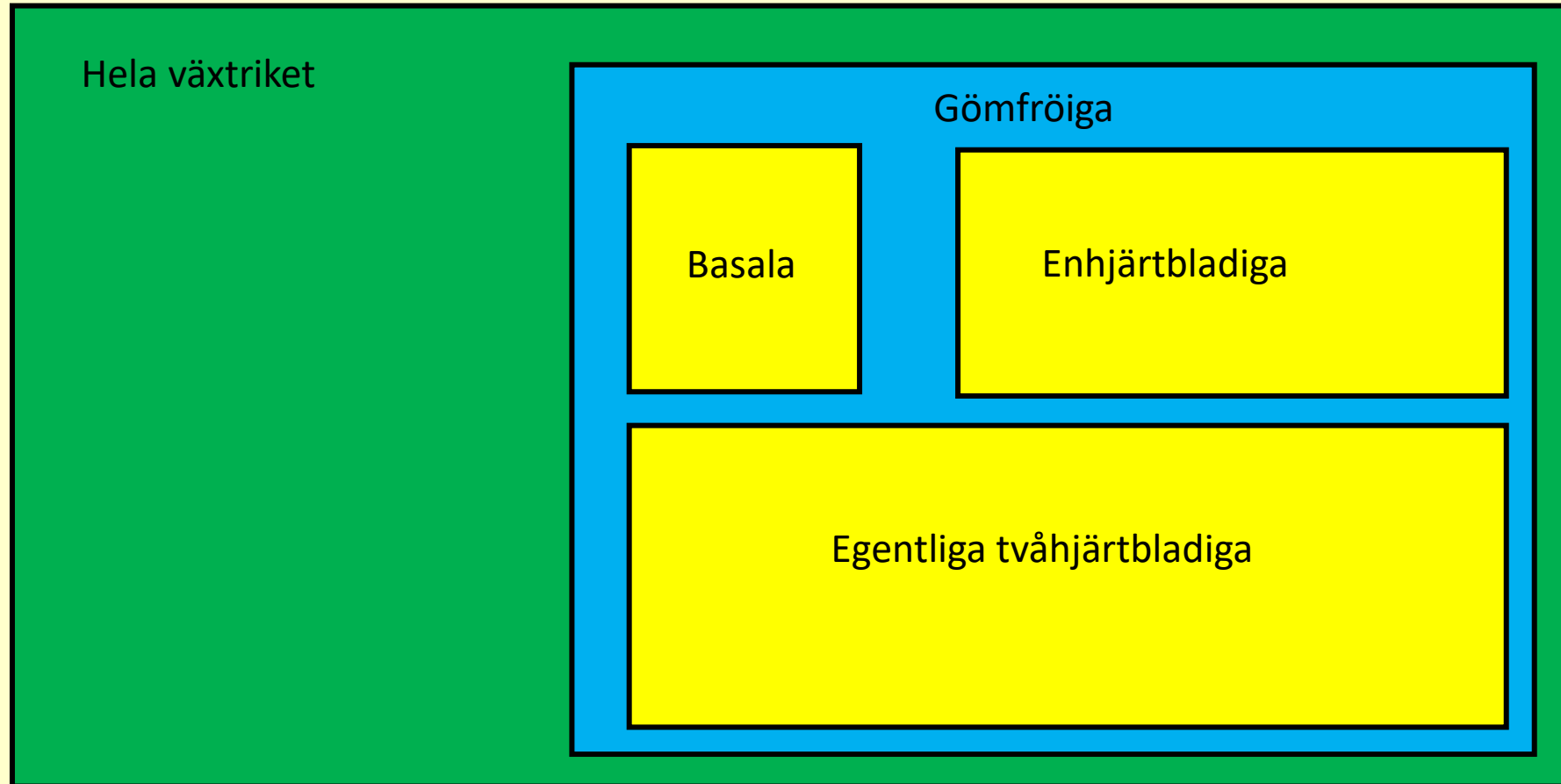
- Gökärt – enskilda ganska stora ärtblommor, varje blomma drygt 1 cm

- Humlelusern – många små ärtblommor i ett tätt huvud, varje huvud ca 1 cm

Växtrikets indelning – särskilt de blommande växterna

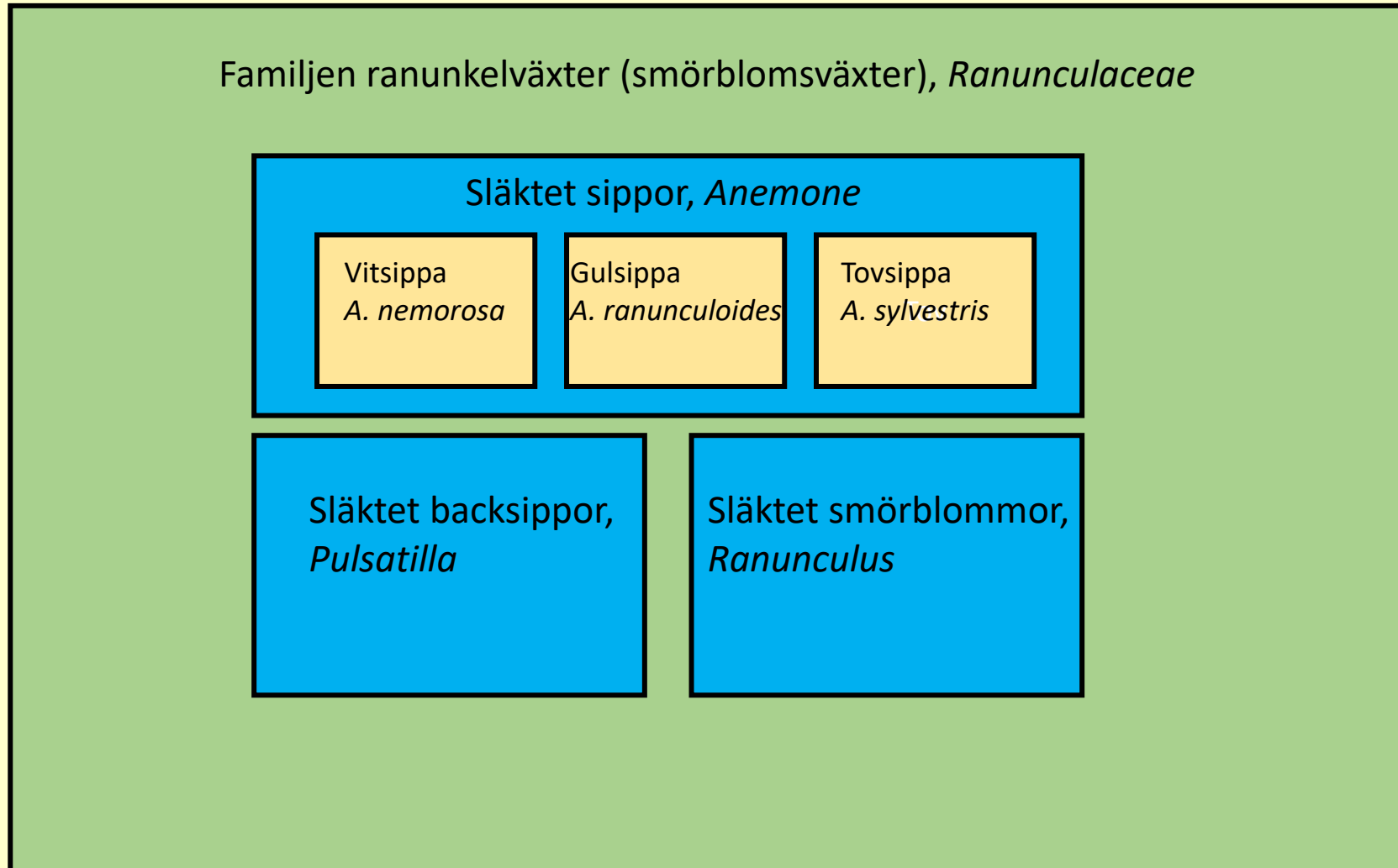

Arten är grundenheten

Rangordningen är art – släkte – familj, sedan ordning och klass (tvåhjärtbladiga, enhjärtbladiga eller basala).

Vetenskapliga namn på en art består av två ord. Det första är släktets namn. Namngivningen bygger på latin, men alla ord kommer inte därifrån! Namn kan ändras om forskningen kommer med nya rön om släktskap!

Några exempel inom en familj

Mer om namn:

Ett vetenskapligt artnamn består alltid av två ord. Exempel här: Vitsippans är *Anemone nemorosa* (bör skrivas kursivt). Gulsippan hör till samma släkte, och heter *Anemone ranunculoides*. Det är i princip fel att utan första förklaring skriva att vitsippans namn är *A. nemorosa*, eller ännu värre bara *nemorosa*! Däremot är det möjligt att skriva exempelvis "Gulsippan, *Anemone ranunculoides*, skiljer sig i en del karaktärer från vitsippan, *A. nemorosa*."

Vitsippa,
Anemone
nemorosa

Gulsippa,
Anemone
ranunculoides

Vi utnyttjar olika floror

- **Mossberg-Stenberg: Svensk Fältflora, upplagan från 2021 – i första hand – alla bör ha denna till hands.**
- **Översättningen av den finska "Retkeilykasvio" (uppdaterad till 2005) – lägger ut pdf på kurssidan.**
- Krok-Almquist, Svensk flora, upplagan från 2012 – visar på denna
- Något från Krok-Almquist från 1960-talet, inom familj och släkte
- Lindman: Svensk Fanerogamflora (från 1918, gammal, men OK)
- Något från Elvers: Vår flora i färg fanerogamer, denna tryckt 1970
- Något från Ursing: Svenska växter fanerogamer, denna tryckt 1950

SVENSK FÄLTFLORA

Bo Mossberg
Lennart Stenberg

BONNIER FAKTA

Tack till
Ann Mossberg och Henry Gudmundson

www.bonnierfakta.se

Bonnier Fakta är ett imprint inom Bokförlaget Forum

© Bild: Bo Mossberg Text: Lennart Stenberg

Kartbearbetning: Lennart Stenberg

Kartor: Anna Torsteinsrud, Victor Widmark

Layout och typografi: Bo Mossberg

Sättning: Anna Torsteinsrud

Omslag: Fredrika Siwe

Tryck: BALTO print, Litauen 2021

Tryckt ISBN: 978-91-7887-175-9

Förlaget påminner om att varje form av kopiering av text och bild
ur denna bok är förbjuden enligt lagen om upphovsrätt.

Bo Mossberg Lennart Stenberg

SVENSK FÄLTFLORA

Bonnier Fakta

RETKEILYKASVIO

Flora över kärlväxter

Redaktörer

Leena Hämet-Ahti

Juha Suominen

Tauno Ulvinen

Pertti Uotila

Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo
Helsinki 1998

4:e upplagan med ändringar enligt Lutukka 2/2005

Svensk översättning Ragnar Rönnkvist

Krok·Almquist

Svensk flora

Fanerogamer och kärlkryptogamer

LENA JONSELL
BENGT JONSELL (RED.)

Liber

TH. O. B. N. KROK och S. ALMQUIST

SVENSK FLORA

I. *Fanerogamer och ormbunkväxter*

Tjugofemte upplagan utgiven av ERIK ALMQUIST

Textbilderna av G. A. M. LINDMAN

Färgplanscher i den färgillustrerade utgåvan av
CHARLOTTE VON SCHÉELE

Tryckt 1967 -
användbar

SVENSKA BOKFÖRLAGET / Bonniers

SVENSK FLORA

FÖR SKOLOR

av

TH. O. B. N. KROK och S. ALMQUIST

I. *Fanerogamer och
ormbunkväxter*

Tjugutredje upplagan utgiven av

ERIK ALMQUIST

Lektor vid Eskilstuna Högre Allm. Läroverk

Bilderna av C. A. M. LINDMAN

Tryckt 1945 – kan delvis
användas, men en hel del
namn har ändrats!

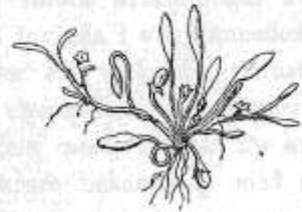
STOCKHOLM. SVENSKA BOKFÖRLAGET

Albert Bonnier

SVENSK
FANEROGAMFLORA

AV

C. A. M. LINDMAN

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

Ivar Elvers

Vår flora i färg

Fanerogamer

AWE/GEBERS

Färgserien

Ivar Elvers

Vår flora i färg

Fanerogamer

Färgplanscher Henning Anthon

AWE/GEBERS

SVENSKA VÄXTER

I TEXT OCH BILD

av

BJÖRN URSING

Fil. Dr. Lektor

FANEROGAMER

70—85 tusendet

NORDISK ROTOGRAVYR

Olika typer av nycklar (bestämningstabeller)

- Flera alternativ på samma "nivå"
- Alltid val mellan två alternativ, utan att ange "nivå".

DELNYCKEL I	
Blommor med tydlig, insektskyltande krona. Kronan strålförmig med 3 eller 6 blad eller flikar	
A 2. Buske med gula blommor	berberis 197
A 1. Örter	
B 2. Blommor med 3 kronblad — vattenörter	
C 2. Nästan decimeterstor, gul blomma	svärdsilja 39
C 1. Vita eller skärvita blommor	grupp 2: fam Alismata'- ceae 14, 15, fam Hydro- charita'ceae 23–25
B 1. Blommor med 6 kronblad	
C 3. 6 ståndare	fam Lilia'ceae (grupp 3) 26–38
C 2. 9 ståndare	blomvass 16
C 1. 12 ståndare	fackelblomster 397
Växter med 6-taliga blommor, som ej återfinns i denna delnyckel:	
a) sådana med olika antal kronblad i olika blommor	se DELNYCKEL III
b) sådana där de enskilda blommorna är små eller oansenliga	se DELNYCKEL VI

Nyckel IX: Växter med sporer. Kärnkryptogamer	
1. Stjälkar och grenar tydligt ledade, ihåliga, med tandkransar; utan blad	fräken 34
1. Annorlunda	2
2. Blad tråd- eller syllika. Växer i eller under vatten	3
2. Blad platta och breda	4
3. Blad trådsmla, tunna, som unga inrullade. Jordstam krypande	klotgräs 40
3. Blad syllika, samlade i rosett, aldrig inrullade. Jordstam knölformad	braxengräs 34
4. Blad med en nerv, helbräddade eller fint tandade	lumrar 34
4. Blad från jordstam, flernerviga, hela eller flikiga och breda	5
5. Sporgömmesamlingar på bladens undersida eller på ombildade blad	ormbunkar 38f
5. Sporgömmen samlade på bladets övre del	6
6. Små, ensamma växter med bladskiva och en övre, enkel eller grenad del med sporgömma	läsbräknar, ormtunga 36
6. Många, meterhöga, dubbelt parflikiga blad, upptill med päronformade sporgömmen	safsa 38

Mer om ”Flera alternativ på samma nivå”

- A-alternativ (kanske fler än 2)
- Inom rätt A-alternativ några olika B-alternativ osv.
- Man måste direkt strunta i de A-alternativ som har valts bort, och bara titta på B-alternativen under ”rätt” A!
- Exempel: Elvers: Vår flora i färg fanerogamer – har nedräkning t.ex. A3, A2, A1.
- Björn Ursing: Svenska Växter Fanerogamer, respektive Fältflora – men här börjar man med A1 osv.
- Även äldre Krok-Almquist, då kanske a, b, c på samma nivå, eller *, ** respektive ***!

Mer om flera alternativ – första exemplet var från Elvers.

Från Ursing:

SCHEMA II

för bestämning av familjerna.

Obs.! Växterna tillhörande fam. *Compósitae* samt en del andra växter ha blommor i korg. En prästkrage, blåklint o. s. v. är således ej en blomma, utan en mängd blommor, samlade i korg.

A1. Träd, buskar el. ris	Grupp I
A2. Örter med grön färg (stundom grå av tät hårbeklädnad)	
B1. Vattenörter; alla blad flytande el. nedsänkta	Grupp II
B2. Landörter el. vattenörter med blad ovan vattnet	
C1. Blmr grön- el. brunaktiga, ofta i täta samlingar	Grupp III
C2. Blmr färgade	
D1. Blmr små och oansenliga, ej i täta samlingar	Grupp IV
D2. Blmr åtminstone täml. stora el. också små i täta samlingar	
E1. Blmr med tydligt, grönt foder	
F1. Krona sambladig	Grupp V
F2. Krona fribladig	Grupp VI
E2. Blmr utan grönt foder	Grupp VII
A3. Örter utan grön färg	Grupp VIII

Från äldre Krok-Almquist:

3. Anemóne [57]

Hulle enkelt, kronlikt (kalk); 3-bladigt el. mångflikigt svepe. —
Vårväxter med jordstam och handflikiga el. sammansatta blad.

I Svepeblad 3, foderlika, tätt under blomman	<i>A. hepática</i> n:r 1
II Svepeblad el. -flikar längre från blomman	
a Svepeblad 3, lika örtblad, 3-fingrat delade	
1 Kalk vit (stund. rödlätt)	
1.1 Fruktämnen gröna	<i>A. nemorósa</i> 3
1.2 Fruktämnen tätt vitludna	<i>A. silvéstris</i> 4
2 Kalk gul	<i>A. ranunculoídes</i> .. 2
b Svepe mångflikigt, långt vit-(el. gul-)hårigt	
1 Kalk invändigt vit; blad övervintrande	<i>A. vernális</i> 5
2 Kalk (vanl.) violett; blad ej övervintrande	
2.1 Kalkblad i spetsen raka (el. nästan raka)	
2.1.1 Svepe flikat näst. till basen	<i>A. pulsatilla</i> 7
2.1.2 Svepe flikat till mitten	<i>A. patens</i> 6
2.2 Kalkblad i spetsen bakåtböjda [57: 3]; blr hängande	<i>A. praténsis</i> 8

Mer om två alternativ

• Från Svensk Fältflora

Nyckel II: Växter som bildar groddknoppar eller knopplika skott

1. Små, hela, friflytande eller något nedsänkta bladskivor;
ibland skaftade, med 1–flera rottrådar.....**andmatar 44**
1. Landväxter2
2. Blad motsatta med groddknoppar i bladvecken.....**knutnarv 198**
2. Blad strödda.....3
3. Gräs med groddknoppar i vippornas småax.....**gröen, svinglar 92f**
3. Örter med groddknoppar.....4
4. Blad hela, smala5
4. Blad tunna, tandade eller flikiga.....8
5. Groddknoppar i bladveck.....6
5. Groddknoppar i blomställningen, ombildade blommor.....7
6. Blad korta, barrlika med treuddiga groddknoppar i spetsen. Sporväxt.....**lopplumner 30**
6. Blad långa, lansettlika, upptill med mörka groddknoppar
i bladvecken. Blomväxt.....**brandlilja 54**
7. Groddknoppar i nedre delen av smalt blomax; blad avlånga**ormrot 192**
7. Groddknoppar i klotformiga huvuden; blad linjära, ofta trinda.....**lökar 66**
8. Blad tandade–flikiga. Groddknoppar i bladveck eller ombildade blommor.....**bräckor 124**
8. Blad parbladiga med groddknoppar i bladvecken**tandrot 182**

• Från Retkeilykasvio – blåklockesläktet!

1. Campanula

Vanl fleråriga. Blad strödda. Krona klocklik, blå, sällan vit. Stift vanl hårigt, märkesflikar vanl 3. Kapsel vanl 10-nervig, hålöppning.

1	Blmr skaftlösa, blomst korglik	2
1	Blmr med skaft, blomst klase el kvast, sällan blmr ensamma	3
2(1)	Mjukhårig el nästan kal; nedre blad äggrunda - hjärtligt äggrunda;
foderflikar långspetsade	4. glomerata
2	Styvhårig; nedre blad lansettlika; foderflikar trubbiga	5. cervicaria
3(1)	Stjälkblad äggrunda - hjärtlika, över 15 mm breda, håriga	4
3	Stjälkblad lansettlika-jämbreda, under 15 mm breda, kala el
kanterna och undersidans mittnerv högst korthåriga	6
4(3)	Blmr tydligt hängande, stödblåd små, lansettlika; foderflikar
bakåtböjda	8. rapunculoides
4	Blmr högst något hängande - utstående - upprätta, nedre stödblåd
lika stjälkbladen; foderflikar längs efter kronan el utstående	5
5(4)	Stjälk närmast rund; stjälk, foderflikar och fruktämne nästan kala	6. latifolia
5	Stjälk vasskantad; stjälk, foderflikar och fruktämne styvhåriga	7. trachelium
6(3)	Krona 5-delad, flikar längre än breda	7
6	Krona 5-kluvan, flikar kortare än breda	9
7(6)	Stjälk 1-blommig, ogrenad; krona ca fruktämnets längd	1. uniflora
7	Stjälk vanl flerblommig, grenad; krona mycket längre än fruktämnet	8
8(7)	Stjälk upprätt; krona vanl 20–30 mm, blårod	2. patula
8	Stjälk nedliggande; krona 5–9 mm, nästan vit	9. aparinoides
9(6)	Nedre blad smalt omvänt äggrunda; märken ca 10 mm; kapsel upprätt	3. persicifolia
9	Nedre blad hjärt- el njurformiga; märken ca 3 mm; kapsel hängande	10. rotundifolia

Sammanfattningsvis om nycklarna i de olika flororna

- Stenberg – Mossberg: Huvudnyckel, samt ibland delnycklar inom utvalda familjer. Alltid två alternativ i nyckeln att välja mellan. Gäller sedan att "hoppa" till rätt nummer för fortsättningen.
- Retkeilykasvio: Det finns både huvudnyckel, med delnycklar, samt nycklar inom varje familj och varje släkte. På varje ställe i nyckeln ges det två alternativ. Dessutom anges varifrån man just har gått, så det är lätt att backa om inget verkar stämma.
- Senaste "Kroken": För nyckling till familj nästan bara Linnés sexualsystem. Sedan nyckling inom familj och släkte. Två alternativ på samma nivå inom en nyckel.
- Äldre "Kroken": För nyckling till familj nästan bara Linnés sexualsystem. Sedan nyckling inom familj och släkte. Ofta flera alternativ på samma nivå inom en nyckel.
- Lindman: Liknande "Kroken".